

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Катерина Дюкар

РЕДАКТОРСЬКИЙ ПРАКТИКУМ

Методичні вказівки
для аудиторної та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія»
освітньої програми «Українська мова та література; літературне редагування»

Електронний ресурс

Харків – 2025

Рецензенти:

Олена Маленко – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства і лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Тетяна Шеховцова – доктор філологічних наук, професор, професор закладу вищої освіти кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол №10 від 21 травня 2025 року)*

Дюкар К. В.

Д 95

Редакторський практикум : методичні вказівки для аудиторної та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія» освітньої програми «Українська мова та література; літературне редагування» [Електронний ресурс] / К. В. Дюкар. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 40 с.)

Методичні вказівки для аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Редакторський практикум» розроблені для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» освітньої програми «Українська мова та література; літературне редагування». Матеріали орієнтовані на вдосконалення навичок редакторського аналізу різних за стильовими і жанровими ознаками текстів, відпрацювання умінь редакторського опрацювання авторського оригіналу, макету видання, виявлення та виправлення типових вад і помилок тощо. Указівки стануть у пригоді студентам як під час аудиторної роботи, так і самостійного опанування окремих тематичних блоків курсу.

УДК 808.2(072)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025

© Дюкар К. В., 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Тріада «автор – редактор – реципієнт».....	5
2. Методологія редакторського аналізу тексту.....	9
3. Текстові структури і їхні складники.....	11
4. Мовностилістичний блок редакторського аналізу.....	15
5. Лексико-семантичний та ідіоматичний блок редакторського аналізу....	17
6. Граматичний блок редакторського аналізу.....	22
Рекомендовані джерела.....	28
Додатки.....	32

ПЕРЕДМОВА

Редакторський практикум є підвалиною для формування уявлення про специфіку роботи редактора, підготовку рукопису в межах видавничого циклу і особливості редакторського рецензування тексту. Редакторське опрацювання тексту спрямоване на аналіз і формально-змістове поліпшення різних за стилем і жанром структур через виявлення та виправлення типових вад і помилок тощо. Курс спирається на компетентності, сформовані під час опанування таких освітніх компонентів, як «Вступ до фаху», «Орфографічний практикум і коректура тексту», «Сучасна українська літературна мова» та ін., а також готує належну базу для подальшого вивчення верстки й макетування, копірайтингу, основ літературного редагування тощо.

Редакторський практикум зорієнтований на те, щоб допомогти студентові опанувати базові поняття та визначення теорії редагування; ознайомитись із кращими вітчизняними і зарубіжними практиками у сфері редакторського опрацювання різних за стилем і жанром текстів; сформувати вичерпне уявлення про алгоритми та методики редакційного опрацювання тексту; опанувати інструментарій редакторського аналізу тексту; дослідити стандартні алгоритми вдосконалення текстів різної жанрово-стильової належності в процесі підготовки до друку; відпрацювати використання типових прийомів і засобів редакторського аналізу через внесення різних видів правок, а також техніку аналізу тематичної, композиційної і логічної організації тексту тощо.

Інтегрований характер дисципліни зумовлює застосування інтерактивних, репродуктивних, розвивних, евристичних, проблемно-пошукових методів навчання, що передбачає використання елементів пояснення, спостереження й аналіз мовних явищ, постановку проблемних завдань, самостійну роботу й роботу з джерелами, а також виконання вправ і ситуативне моделювання.

1. ТРІАДА «АВТОР – РЕДАКТОР – РЕЦИПІЄНТ»

1.1. Редагування в ретро- і перспективі

Питання для опрацювання:

1. Дискусійні аспекти редагування: нормативні та творчі складники.
2. Вітчизняні та закордонні практики.

Джерела до теми:

1. Партико, З. В. (2006) Загальне редагування: нормативні основи: навчальний посібник. Львів: Афіша. 416 с.
2. Правові та нормативні документи з видавничої справи : Тематична добірка / [Уклад. Г. М. Плиса]. Київ : Кн. палата України, 2000. 52 с.
3. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text> вільний (дата звернення: 12.03.2025). Назва з екрана.
4. Теремко, В. І. (2012) Видавництво-XXI. Виклики і стратегії: монографія. Київ: Академвидав. 328 с.
5. Тимошик, М. С. (2007) Історія видавничої справи: підручник. 2-ге вид., виправлене. Київ: Наша культура і наука. 496 с.

Завдання на закріплення:

1. Мартен Феллер свого часу назвав редактора *дуже чутливим і висококваліфікованим читачем*. Як ви думаєте, чи не втратило актуальності це визначення сьогодні? Відповідь обґрунтуйте.
2. За даними американських дослідників, гіпотетично існує 4 835 927 спеціалізацій і категорій редакторів. Із чим, на вашу думку, пов'язане таке різноманіття? Чи можемо ми на перспективу говорити про розширення, а чи скорочення можливих спеціалізацій?
3. Якою є роль редакторів на різних етапах видавничого циклу?
4. Як знаємо, редагування – це кропітка робота, яка може тривати до 2–3 місяців. Із чим пов'язана різниця в строках опрацювання авторського рукопису редактором? Чи можливо встановити жорсткі норми вичитки для редактора в тисячах знаків на день? Відповідь обґрунтуйте.
5. Що, на ваш погляд, впливає на якість редакторського опрацювання тексту?

1.2. Суть і завдання роботи редактора

Питання для опрацювання:

1. Універсальне редагування.
2. Спеціальне редагування.
 - 2.1. Літературне редагування.
 - 2.2. Наукове редагування.
 - 2.3. Технічне редагування.
 - 2.4. Художнє редагування.

Джерела до теми:

1. Василишин, Д. В., Василишин, О. М. (2011) Технологія набору та верстки: навчальний посібник, вид. 2-ге. Львів: УАД. 272 с.
2. Самборська, О. Д., Хомчак, В. М. (2013) Технічне редагування та художнє оформлення: зошит для практичних робіт, спеціальність 5.03030301 «Видавнича справа та редагування», галузь знань 0303 «Журналістика та інформація», освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст». Бар: Редакційно-видавничий відділ Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського. 50 с.
3. Партико, З. В. (2006) Загальне редагування: нормативні основи: навчальний посібник. Львів: Афіша. 416 с.
4. Правові та нормативні документи з видавничої справи: Тематична добірка / [Уклад. Г. М. Плиса]. – Київ : Кн. палата України, 2000. – 52 с.
5. Тимошик, М. С. (2012) Технічне редагування: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Наша культура і наука. 32 с.
6. Тимошик, М. С. (2012) Художнє редагування: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Наша культура і наука. 38 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Чим принципово відрізняється професія редактора від суміжних спеціальностей?
2. Чи можна вважати межі відповідальності редактора чітко окресленими?
3. На вашу думку, редагування сьогодні — це радше про бізнес чи про творчість?
4. Наскільки, з ваших позицій, редагування тексту є алгоритмізованим і суворо унормованим процесом роботи над текстом?
5. Яка практика редагування вам імпонує більше – вітчизняна чи західна? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь із дописом у фейсбуці редакторки Юлії Мороз (рис. 1). Які позиції, на вашу думку, варто додати до сформульованого в пості, а що – вилучити?

2. Ознайомтесь із лекцією В. Е. Шевченко [«Роль художника, художнього та технічного редакторів у друкованому виданні»](#). Поміркуйте над тим, яким є відсоткове співвідношення нормативно врегульованого і творчого складників у роботі художнього та технічного редакторів.

3. Які б видання сьогодні, на ваш погляд, можна назвати гармонійно оформленими?

4. Обґрунтуйте кореляцію між художньо-технічним оформленням і тематикою тексту.

5. Складіть рейтинг найбільш невдалих, на вашу думку, художньо-технічних оформлень тексту (незручність користування, невдалий добір формату, шрифту, ускладнена рубрикація тощо). Запропонуйте можливі варіанти усунення виявлених недоліків.

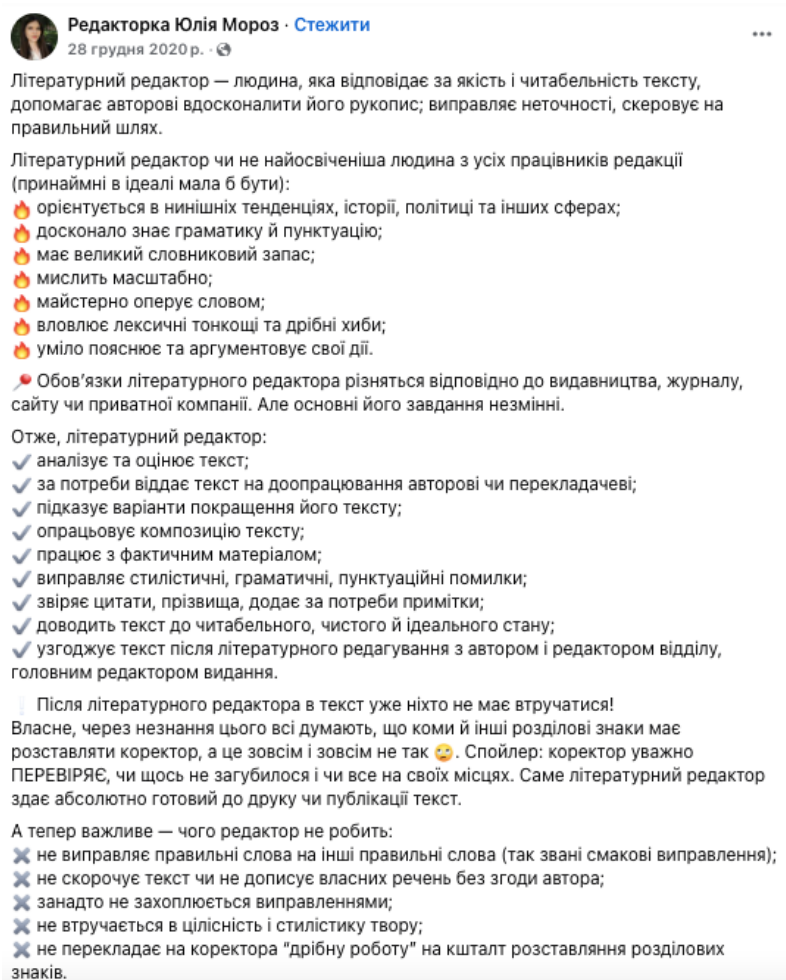

Рис. 1. Допис редакторки Юлії Мороз про специфіку роботи літературного редактора

1.3. Редактор як професійний читач і медіатор

Питання для опрацювання:

1. Редакторське читання тексту: загальна характеристика.
2. Ступінь редакторського втручання в текстову структуру.

Джерела до теми:

1. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

2. Карпенко, В. О. (2007) Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика: підручник. Київ: Університет «Україна». 430 с.

3. Партико, З. В. (2006) Загальне редагування: нормативні основи: навчальний посібник. Львів: Афіша, 416 с.

4. Побідаш, І. Л. (2010) Професія редактора: термінологічний, творчий та функціональний аспекти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Журналістика*. Вип. 17. С. 46–50.

5. Тимошик М. С. (2006) Книга для автора, редактора, видавця, видавця: практичний посібник. 2-ге вид., стереотипне. Київ: Наша культура і наука, 560 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Які різновиди редагування вам відомі?
2. Чому літературне редагування називають вищим пілотажем редакторської майстерності?
3. Що увіходить до зони відповідальності технічного редактора?
4. Якою є роль естетики в художньому редагуванні?
5. Хто може виконувати функції наукового редактора?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь зі змістом [ст. 13 Закону України «Про авторське право та суміжні права»](#). Зверніться до [статті «Ідіолект» з Енциклопедії Сучасної України](#). Спробуйте віднайти власну формулу, якою мірою редактор має втручатися в текстову структуру, щоб, із одного боку, правка відповідала нормі закону, із другого – не потлумлювала ідіолектної специфіки авторського оригіналу, водночас поліпшуючи текст у плані змісту й у плані форми.

2. Декотрі редакторської справи наполягають на тому, що окремі різновиди текстів узагалі не мають зазнавати виправлень. Так, не радять втручатися в текст офіційних документів і твори класиків літератури. Чи, на вашу думку, такий підхід є правильним. Відповідь аргументуйте, розглянувши можливі «за» і «проти».

3. Наведіть по п'ять прикладів текстів обов'язкових і довільних для прочитання. Зверніть увагу на якість виконання редактури в цих текстах. Спробуйте обґрунтувати, із чим можуть бути пов'язані зафіксовані вами розбіжності.

4. У редакторській практиці виведена формула «мовчазного компромісу», де ознайомлення автора із правками і його згода на їхнє внесення є не просто етичною засадою продуктивної співпраці між редактором і автором, а передусім своєрідним допуском до оприлюднення тексту. Водночас існує ризик того, що редактор може вдатися до «редакторського диктату», а автор, зі свого боку, принципово обстоювати право на концептуальне бачення і подання описуваного. Якими в такому разі можуть бути, на ваш погляд, варіанти виходу із глухого кута, що відповідатиме посадовим обов'язкам редактора і інтересам автора?

5. Підготуйте презентацію за темою: «Мовні смаки vs редакторське свавілля, або як не переходити межі дозволеного».

2. МЕТОДОЛОГІЯ РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ ТЕКСТУ

2.1. Редакторський аналіз і його специфіка

Питання для опрацювання:

1. Редакторська правка і її різновиди.
2. Етапи роботи редактора з текстом.
3. Основні методичні вимоги до здійснення редакторської правки.

Джерела до теми:

1. Гузенко, С. В. (2017) Редакторський аналіз і методика редагування: навч. посіб. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського. 150 с.
2. Завгородня, Л. В. (2010) Основи літературного редагування та коректури: навч. посіб. Черкаси: Брама Україна. 164 с.
3. Карпенко, В. О. (2007) Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика: підручник. Київ: Університет «Україна» 430 с.
4. Колоїз, Ж. В. (2017) Теорія і практика редагування газет: [практикум]. Кривий Ріг: КДПУ. 82 с.
5. Тимошик, М. С. (2019) Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука. 560 с.; Предм. пок., резюме англ., польськ. м.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. У чому полягає специфіка редакторського читання тексту?
2. Наскільки важливим, на ваш погляд, є вміння свідомо тримати високий ступінь концентрації уваги під час редакторського читання?
3. Чи можна, на вашу думку, вивести золотий перетин редакторського втручання в текстову структуру?
4. Що розуміють під терміном «редакторське свавілля»?
5. Якою є специфіка медіації між автором і читачем, здійснюваної редактором?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь із пропонованою С. Гузенко в навчальному посібнику [«Редакторський аналіз і методика редагування»](#) (стор. 23–25) загальної схемою редакторського аналізу. Завітавши на сайт <https://arkush.net/>, оберіть один із пропонованих до обговорення авторських рукописів. Спробуйте здійснити редакторське читання, заповнюючи таблицю, наведену нижче.

Етап	Резюме	Примітки
<i>Ознайомче читання</i>		
Тема		
Ідея		
...		
<i>Поглиблене читання</i>		
Рецензування першого блоку: – тема; – інформативність; – композиція...		
Рецензування другого блоку: – тема; – інформативність; композиція...		
...		
<i>Редакторський висновок</i>		
Загальна оцінка		

2. Перейдіть за активним посиланням на сайт Друкарня.com, ознайомтесь із представленими авторськими матеріалами. Оберіть один із найбільш цікавих вам за тематикою текстів. Це може бути окремий текст, як-от [Пайта, курж та топик: про діалектизми Криму](#), або окрема глава, приміром, [Море, що подарувало мені кохання](#). Здійсніть правку-вичитування обраного тексту в електронному режимі рецензування.

3. На сайті [Deutsche Welle](#) в розділі «Авторська колонка» оберіть один із дописів на зразок [«Синдрому вивченої самотності» Ірени Карпи](#). Здійсніть правку-скорочення тексту, адаптувавши під потреби цільової аудиторії фейсбуку.

4. Складіть порівняльну характеристику правки-вичитки і правки-обробки, указавши на спільні та відмінні риси цих різновидів редакторської правки.

5. Поміркуйте над питанням про те, чи можна сьогодні вважати терміни «правка-переробка» і «рерайтинг» абсолютними синонімами. Окремо зверніть увагу на супровідні юридичні та етичні аспекти, пов'язані із дотриманням норм Закону України «Про авторське право та суміжні права».

3. ТЕКСТОВІ СТРУКТУРИ І ЇХНІ СКЛАДНИКИ

3.1. Мовленнєвий складник тексту

Питання для опрацювання:

1. Мовленнєва надмірність.
2. Мовленнєва недостатність.

Джерела до теми:

1. Бондаренко, Т. О. (2003) Літературне редагування; Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків. 32 с.
2. Заболотний, О., Заболотний, В. (2020) Правильне мовлення. Київ. 272 с.
3. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 336 с.
4. Тимошик, М. С. (2019) Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука. 560 с.; Предм. пок., резюме англ., польськ. м.
5. Яворський, А. Ю. (2024) Лінгвістичні та логічні засади редагування: збірник завдань і вправ : навчальний посібник. Луцьк. 202 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Які різновиди редакторської правки ви знаєте і в чому полягають відмінності між ними?
2. Що таке ознайомче читання і як його здійснювати?
3. Стисло схарактеризуйте специфіку поглибленого читання.
4. Чим відрізняється шліфувальне читання від попередніх двох різновидів?
5. Які базові вимоги ставляться до редакторської правки?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Доберіть приклади мовленнєвої надмірності у вигляді плеонастичних конструкцій із текстів сучасної реклами. Проаналізуйте причини виникнення цього явища в рекламній сфері.
2. У текстах дописів на платформі [X](#) або будь-якій іншій (відповідно до ваших уподобань) зверніть увагу на частотність появи тавтологічних словосполучень і скорочень. Найбільш яскраві та незвичні приклади зафіксуйте в окремому файлі. Запропонуйте найбільш оптимальні, на ваш погляд, варіанти виправлення дібраних виявів мовленнєвої надмірності.
3. Поміркуйте над питанням про те, чи завжди мовленнєва недостатність є вадою тексту, що потребує обов'язкового виправлення.
4. Завітайте на сайт [журналу «Перець»](#), ознайомтесь із розділом [«Страшне перо не в гусака»](#). Зверніть увагу на вияви мовленнєвої недостатності. Найбільш

показові приклади зафіксуйте в окремому файлі. Проаналізуйте прагматичний аспект і функційні особливості креолізованих текстів із елементами мовленнєвої недостатності.

5. Складіть мінісловничок найбільш типових виявів мовленнєвої надмірності та/чи недостатності, запропонувавши власні варіанти усунення цих вад у тексті.

3.2. Композиційний складник тексту

Питання для опрацювання:

1. Рубрикація тексту в практиці редактора.

Джерела до теми:

1. Григораш, Д. С. (1966) Теорія і практика редагування газети. Львів: Вид-во Львів. ун-ту. 168 с.
2. Партико, З. В. (2020) Основи редагування: у 2 кн. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Видавництво Ліра-К. Кн. 1: підручник. 332 с.
3. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
4. Тимошик, М. С. (2019) Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука. 560 с.; Предм. пок., резюме англ., польськ. м.
5. Яворський, А. Ю. (2018) Лінгвістичні та логічні засади редагування: навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк. 167 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Яких виявів у тексті може набувати мовленнєва надмірність?
2. Які інструменти допомагають нівелювати авторську мовленнєву надмірність у тексті?
3. Чи завжди потрібно усувати мовленнєву надмірність у художніх текстах?
4. У чому полягають причини мовленнєвої недостатності?
5. Чи завжди редакторів вдається з першого разу нівелювати авторську мовленнєву недостатність у тексті?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь із працею [З. Партико «Рубрикаційні норми редагування повідомлень»](#). Укажіть, яким різновидам рубрик і в яких сферах надають перевагу фахівці.

2. Підготуйте робочий зміст роману [Олександра Молодецького «Шаманам тут не місце»](#). Оформіть робочий зміст відповідно до технічних рекомендацій із додатку 1.

3.3. Смісловий складник тексту

Питання для опрацювання:

1. Помилковий смисловий зв'язок.
2. Хибне смислове роз'єднання слів.
3. Викривлення смислу внаслідок неточності слововживання.

Джерела до теми:

1. Бондаренко, Т. О. (2003) Літературне редагування; Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків. 32 с.
2. Городенська, К. Г. (2014) Українське слово у вимірах сьогодення. Ін-т укр. мови НАН України. Київ: КММ, 2014. 124 с.
3. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
4. Тимошик, М. С. (2019) Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука. 560 с.; Предм. пок., резюме англ., польськ. м.
5. Яворський, А. Ю. (2018) Лінгвістичні та логічні засади редагування: навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк. 167 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Що таке рубрикація і навіщо вона потрібна?
2. Якими є базові принципи рубрикації різностильових текстових структур?
3. Наскільки глибоко редактор уповноважений коригувати рубрикацію?
4. Якими нормативними документами регулюється рубрикація тексту?
5. Що варто розуміти під терміном «нестандартна рубрикація»?

Завдання на закріплення нової теми:

За [навчальним посібником П. Куляса «Редакторський практикум»](#) (Розділ 6 «Вправи на встановлення ясності тексту») пропрацюйте виправлення вад тексту, пов'язаних із хибним смисловим зв'язком і помилковим смисловим роз'єднанням слів (впр. 3–7).

3.4. Логічний складник тексту

Питання для опрацювання:

1. Логічні суперечності тексту та їхнє подолання.

- 1.1. Закон тотожності та вимоги до суджень.
- 1.2. Арістотелівський закон несуперечності в сучасних реаліях.
- 1.3. Класичний закон виключення третього і специфіка його реалізації.
- 1.4. Лейбніцівський закон достатньої підстави.
- 1.5. Арістотелівський постулат ясності висловлення.
2. Неточності логічного акцентування.

Джерела до теми:

1. Баган, М. П. (2022) Редагування тексту: [посібник для самостійної роботи студентів]. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 49 с.
2. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
3. Солодка, Л. І. (2011) Логіка. Методи логічного аналізу тексту: навчальний посібник. Черкаси: Брама-Україна. 68 с.
4. Тимошик, М. С. (2019) Основи редагування: Підручник. Київ: Наша культура і наука. 560 с.; Предм. пок., резюме англ., польськ. м.
5. Яворський, А. Ю. (2018) Лінгвістичні та логічні засади редагування: навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк. 167 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Із яких причин може виникати помилковий смисловий зв'язок?
2. Які інструменти допомагають редакторів у відновленні правильності смислового зв'язку?
3. Із чим може бути пов'язане хибне смислове роз'єднання слів?
4. Що спричиняється до неточності слововживання і наскільки вона може бути критичною?
5. Чи завжди редакторів вдається самотужки виправити неточності слововживання?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Прогляньте відео від освітнього проєкту «Нешкола Толока», присвячене [«Основам формальної логіки»](#). Які основні вимоги до логічності суджень ви запам'ятали найбільше і чому?
2. Підготуйте доповідь на 5-6 хв, присвячену специфіці роботи редактора із логічними вадами тексту.
3. Поміркуйте над тим, чи завжди порушення основних законів і постулатів логіки потребують у тексті виправлень. Наведіть приклади текстів, у яких порушення вимог до логічності судження є елементом концептуального рівня, що працює на створення певного ефекту в тексті.

4. За навчальним посібником [О. Солодкої «Логіка. Методи логічного аналізу тексту»](#) (стор. 102–106) відпрацюйте навички виправлення вад тексту, пов'язаних із порушенням законів і постулатів логіки.

5. Установіть корелятивний зв'язок між нормами редагування і правилами визначення понять у логіці. Основні позиції законспектуйте в тезовому вигляді, супроводжуючи їх власними коментарями щодо методології роботи над логікою тексту.

4. МОВНОСТИЛІСТИЧНИЙ БЛОК РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ

4.1. Жанрово-стильова специфіка тексту в редакторському аналізі

Питання для опрацювання:

1. Функційні стилі в контексті редакторського аналізу.
2. Жанрово-стильова диференціація і редакторська оцінка мовних засобів.
3. Особливості добору лексичних засобів і специфіка слововживання в текстах різних стилів і жанрів.

Джерела до теми:

1. Гузенко, С. В. (2017) Редакторський аналіз і методика редагування : навч. посіб. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського. 150 с.
2. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., Лаврінець, О. Я., Симонова, К. С., Ціпцюра, Л. Ф. (2007) Читай і знай!: довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 197 с.
3. Пономарів, О. Д., Різун, В. В., Шевченко, Л. Ю. та ін. (2001) Сучасна українська мова: [підручник]; за ред. О. Д. Пономарева, 2-ге вид., перероб. Київ: Либідь. 400 с.
4. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
5. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка. 2019. 392 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Яку роль у редагуванні відіграє логіка?
2. Що таке істинне і хибне судження?
3. Які основні закони і постулати логіки вам відомі?
4. У чому полягають причини порушення основних законів логіки?
5. Чи завжди потрібно усувати логічні порушення?

Завдання на закріплення нової теми:

4.2. Стилiстичний потенцiал мовних засобiв i правка редактора

Питання для опрацювання:

1. Редакторська оцiнка стилiстичних засобiв.
2. Лiнгвостилiстичнi ресурси в редакторському практикумi.

Джерела до теми:

1. Гiнзбург, М. Д., Требульова, І. О., Левiна, С. Д., Корнiловська, І. М. (2007) Українська дiлова i фахова мова: практичний посiбник на щодень. 2-ге вид., випр. i доп. Київ : Фiрма «ІНКОС», Центр навчальної лiтератури. 672 с.
2. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., Лаврiнець, О. Я., Симонова, К. С., Цiпцюра, Л. Ф. (2007) Читай i знай!: довід.-практикум з граматики та стилiстики сучас. укр. мови. Київ: Вид. дiм «Києво-Могилянська академiя», 197 с.
3. Капелюшний, А. О. (2007) Практична стилiстика української мови: навч. посiбник. 2-ге вид., перероб. Львiв: ПАЮ. 400 с.
4. Мацько, Л. І., Сидоренко, О. М. та iн. (2003) Стилiстика української мови. Київ: Вища школа. 462 с.
5. Пономарiв, О. Д., Рiзун, В. В., Шевченко, Л. Ю. та iн. (2001) Сучасна українська мова: [пiдручник]; за ред. О. Д. Пономарева, 2-ге вид., перероб. Київ: Либiдь. 400 с.

Актуалiзацiя знань за попередньою темою:

1. Наскiльки впливає жанрово-стильова специфiка тексту на процес редагування i яким чином?
2. Якою є роль суб'єктивного чинника в продуктивностi роботи редактора над текстом певного стилю/жанру?
3. Чи рiзняться методологiя редакторської оцiнки мовних засобiв для текстiв рiзних стилiв i жанрiв?
4. У чому полягає специфiка добору лексичних засобiв пiд час роботи з текстами художнього стилю?
5. Якi особливостi роботи редактора над слововживанням ви можете видiлити в текстах масмедiа?

Завдання на закрiплення нової теми:

1. Заповнiть таблицю, зважаючи на специфiку кожного зi стилiв української мови щодо використання мовних засобiв.

Функцiйний стиль	На що редакторovi варто звернути увагу пiд час роботи з текстом
Художнiй	1)жанровий рiзновид, оскiльки вiн значною мiрою впливає на добiр засобiв мовної виразностi...

	2) текст належить до класичних чи сучасних зразків літератури, що потребує застосування різних методологічних підходів до редакторської правки... 3) рукопис є моновиданням чи збірником, бо особливу увагу потрібно приділити ідіостильовим та ідіолектним аспектам їхнього мовного вираження... 4) цільова аудиторія є масовою чи елітарною, тому що це передбачатиме відповідний добір не лише лексичних засобів, а й мовностилістичних прийомів... 5) текст український чи перекладний, що потребує уваги в аспекті ясності та чіткості смислу
Науковий	
Епістолярний	
Публіцистичний	
Офіційно-діловий	
Конфесійний	
Розмовний	

2. Протягом останнього десятиліття зріс інтерес читачів і, відповідно, видавців до нонфікшн-літератури. Пригадайте, яку останню книгу-нонфікшн ви прочитали? Спробуйте висновувати, у чому полягає специфіка роботи редактора із такою літературою.

3. Звернувшись до видання [Основні лінгвостилістичні поняття і категорії \(словник-довідник філолога\) / укладач І. І. Коломієць. Умань ВПЦ «Візаві», 2015. 202 с.](#) (стор. 202–203), адаптуйте схему стилістичного аналізу тексту під зручний і лаконічний для вас алгоритм редакторського стилістичного аналізу художньої літератури.

4. Ознайомтесь із матеріалом Е. Палійчук «[Лінгвостилістичні особливості редагування перекладів актів ЄС: досвід участі у проекті Association4U](#)», занотуйте базові для редактора моменти, на які потрібно звертати увагу під час роботи зі стилістикою перекладного тексту.

5. Доберіть десять прикладів порушення стилістичних норм української мови з текстів різної жанрово-стильової належності. Обґрунтуйте, у яких випадках стилістичні невірності редакторів не варто правити.

5. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ІДІОМАТИЧНИЙ БЛОК РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ

5.1. Значеннєві і смислові нюанси лексем.

Питання для опрацювання:

1. Багатозначність слова і контекстуальна специфіка її реалізації.

2. Типові вади в уживанні синонімів і дублетів.
3. Типові помилки в уживанні паронімів і омонімів.
4. Складнощі з розрізненням антонімів і антонімічних контекстів.

Джерела до теми:

1. Бондаренко, Т. О. (2003) Літературне редагування; Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків. 32 с.
2. Гінзбург, М. Д., Требульова, І. О., Левіна, С. Д., Корніловська, І. М. (2007) Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури. 672 с.
3. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 336 с.
4. Різун, В. В. (1996) Літературне редагування: підручник. Київ: Либідь. 240 с.
5. Шевченко, В. Е. (2010) Художньо-технічне редагування: підручник. Київ. 516 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. У чому полягає специфіка редакторської оцінки стилістичних засобів у різножанрових текстах?
2. Якою мірою, на вашу думку, редактор уповноважений втручатися в стилістичний рівень тексту?
3. Де має пролягати межа між необхідною правкою редактора і збереженням авторської ідіостильової домінанти?
4. Яким має бути алгоритм дій редактора у разі, якщо його оцінка лексико-стилістичних засобів у тексті не збігається із авторською позицією щодо цих засобів?
5. Чи можуть стилістичні вади тексту бути навмисними і відігравати концептуальну роль у реалізації авторських інтенцій?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь із віршем [Василя Голобородька «Планова рукавоздача»](#), статтею Олександри Устінової [«Як “пришити” кримінальну справу в Україні? Лайфхак від Павлоградських прокурорів»](#) (Українська правда, 26.11.2020), дописом користувача [Violetta Kirtoka](#) у фейсбуці. Визначте з позицій редактора специфіку роботи з багатозначними словами в різножанрових текстах.
2. Схематично окресліть можливі методології роботи редактора із багатозначністю в тексті, акцентуючи увагу на прийомах нівелювання неоднозначності тлумачень там, де це критично необхідно.

3. На сайті «Асоціації українських редакторів» ознайомтесь із пропонованим редакторкою Юлією Мороз переліком [поширених плеоназмів](#). Поміркуйте над тим, чи завжди в практиці редактора плеонастичність мовлення потрібно знімати. Доповніть перелік власними прикладами плеоназмів із різних функційних стилів.

4. За [навчальним посібником П. Куляса «Редакторський практикум»](#) (Розділ 2 «Вправи на орієнтування в стилістичних ситуаціях полісемії (Багатозначність слів і контекстуальні неточності їх уживання)») пропрацюйте виправлення вад тексту, пов'язаних із типовими вадами слововживання.

5. Із пропонованих у Додатку Б текстів випишіть десять найяскравіших прикладів помилкового слововживання, пропонуючи власні варіанти виправлення і поліпшення якості тексту.

5.2. Протистояння системи несистемним лексико-фразеологічним явищам

Питання для опрацювання:

1. Міжмовні взаємодії та інтерференції.

1.1. Русизми і калькування.

1.2. Боязнь русизму.

1.3. Англіцизми й особливості їхнього вживання.

2. Мовна переферія.

2.1. Архаїчні та актуалізовані лексеми.

2.2. Діалектизми в редакторській практиці.

2.3. Специфіка використання іншомовних запозичень.

2.4. Жаргонізми, арготизми, сленгізми: складнощі редакторського аналізу.

Джерела до теми:

1. Алексеєнко, Н. М., Бутко, Л. В., Олійник, С. М., Сізова, К. Л. (2010) Практикум з редагування: Посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Кременчук. 153 с.

2. Бондаренко, Т. О. (2003) Літературне редагування; Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків. 32 с.

3. Городенська, К. (2017) Уживання та правопис новітніх запозичень. *Дивослово*. №12(729). С. 40–41.

4. Куляс, П. П. (2013) Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд: навчальний посібник. Вид. друге, розширене. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 294 с.

5. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Наскільки критичним є неврахування полісемії слова в редакторській практиці?
2. У чому полягає специфіка роботи редактора із багатозначними словами в текстах різної жанрово-стильової належності?
3. Чи погоджуєтесь ви із твердженням про те, що рівень майстерності редактора відповідає рівню майстерності добирати синоніми?
4. Із яких причин у різножанрових текстах можуть траплятися помилкові уживання паронімів та омонімів?
5. Якими можуть бути причини і наслідки неправильного уведення антонімів у тексти різних стилів?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Ознайомтесь із першим розділом («Лексика») навчального посібника П. Куляса [«Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд»](#). Яку роль, із ваших позицій, «боязнь русизму» відіграє в повсякденній практиці редактора під час роботи з різножанровими текстами?

2. Прочитайте наведений нижче фрагмент. Здійсніть редакторський аналіз лексичних засобів, запропонуйте можливі варіанти поліпшення тексту.

Цей вікенд Леслі вирішив піти на шопінг у центр міста. Спочатку заглянув до нового кафе, яке відкрили зовсім нещодавно. Там дуже стильний інтер'єр, а меню фулоф різних смаколиків. Замовив каву з алмондмілк і круасаном – справжній ретрит!

Після цього пішов до найближчого молу, щоб подивитися на нові колекції від популярних брендів. Там було багато людей, але Леслі все ж знайшов пару чудових айтемсів, які точно буде носити цілий сезон. Серед покупок були модні снікери, які вже давно хотів, і класний джекет, який підходить під його стиль.

Згодом Леслі зайшов у букстор, щоб купити новий бестселер, про який всі говорять в інтернеті. В магазині він зустрів старого друга, вони трохи поговорили про останні новини та обговорили плани на наступний місяць. В цілому, цей ретрит-дей був дуже продуктивний, і Леслі задоволений результатами.

3. Прочитайте [пост редакторки Ольги Васильєвої від 1 лютого 2024 року](#) (рис. 2) у фейсбуці щодо використання діалектизмів у редакторській практиці. Ознайомтесь із гілками коментарів під цим дописом. Сформулюйте власне бачення проблеми використання діалектизмів у різножанрових текстах.

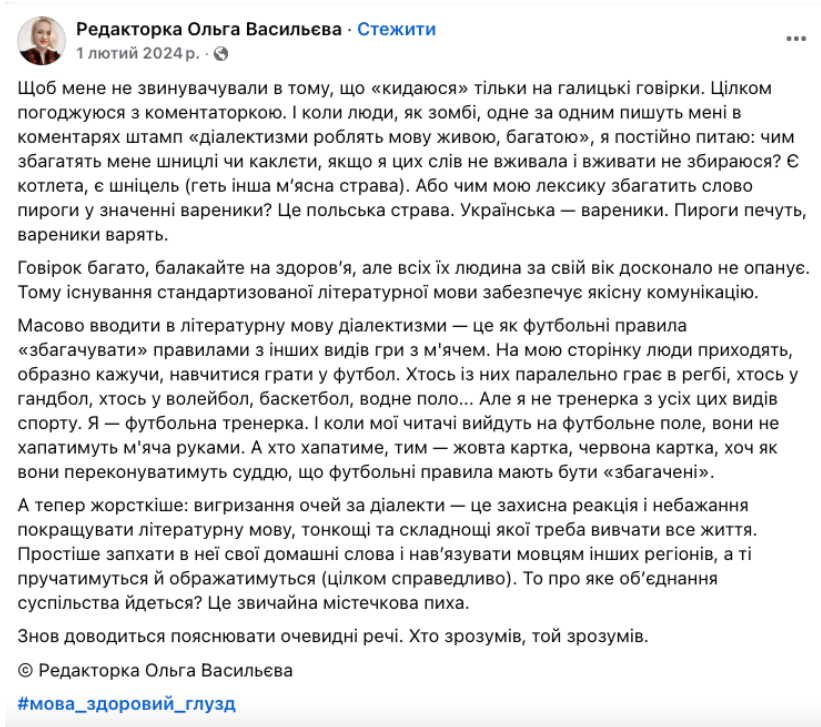

Рис. 2. Допис редакторки Ольги Васильєвої про діалектизми в редакторській практиці

4. Прочитайте [комікс «Пригоди Льоліка та Боліка на Бонбасі»](#). Здійсніть редакторський аналіз мовних засобів лексичного рівня. Обґрунтуйте необхідність/непотрібність накопичення в такого плану текстах неологізмів.

5. Наведіть приклади 2–3 текстів, у яких редакторові не варто вдаватися до заміни жаргонізмів, арготизмів чи сленгізмів. Аргументуйте свою позицію.

5.3. Специфіка ідіоматичного слововживання в текстах різної жанрово-стильової належності

Питання для опрацювання:

1. Ресурси ідіоматичного рівня: загальні стратегії використання.
2. Неофраземіка та особливості її реалізації в практиці редактора.

Джерела до теми:

1. Бондаренко, Т. О. (2003) Літературне редагування; Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків. 32 с.
2. Гінзбург, М. Д., Требульова, І. О., Левіна, С. Д., Корніловська, І. М. (2007) Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури. 672 с.
3. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
4. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка. 2019. 392 с.

Шульська, Н. М., Зінчук, Р. С. (2023) Практикум із мовної та редакторської майстерності: навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності «Журналістика». Луцьк: Надстир'я. Ч. 1. 80 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Наскільки важливо для роботи редактора бути «в тренді» актуальних тенденцій у слововживанні?
2. Як часто, на ваш погляд, редакторів доводиться звертатися до мовної периферії і з яких причин?
3. Чи різняться, на ваш погляд, рівень критичності співвідношення питомої й запозиченої лексики відповідно до потреб цільової аудиторії?
4. Якими можуть бути аргументи на користь використання нових слів у редакторській практиці?
5. У чому полягає специфіка роботи редактора із архаїчною і реактуалізованою лексикою?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Здійсніть трансформацію наведених нижче фразеологізмів, адаптуючи ці стійкі сполучення там, де це ви вважаєте за необхідне, до панівних мовних трендів і вподобань потенційних читачів сучасної художньої прози. Аргументуйте потрібність або, навпаки, недоцільність таких трансформацій у текстах різних жанрів.

1. Авгієві стайні
2. Ані рудої миші
3. Баляндраси (ляси) точити
4. Бісики пускати
5. В ступі не втовкти
6. Вавилонське стовпотворіння
7. Варфоломіївська ніч
8. Вискочити на сухе
9. Гаряча голова
10. Годувати жданиками
11. Дрижаки хапати
12. Закрутити веремію
13. Золоті верби ростуть
14. Камінь спотикання
15. Лебедина пісня
16. Мотати на вус
17. На голову вилізти
18. Накрити мокрим рядном
19. Ні за цапову душу
20. Обдерти як липку
21. Обітована земля
22. Пахне смаленим
23. Порости в пір'я
24. Рукою сягнути

25. Сіль землі
26. У свинячий голос
27. Хоч з лица воду пий
28. Хоч у вухо бгай
29. Як за гріш маку
30. Як у Бога за пазухою

2. Підготуйте презентацію на тему «Специфіка роботи редактора із фразеологією в українськомовних і перекладних текстах: порівняльний аспект».

6. ГРАМАТИЧНИЙ БЛОК РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ

6.1. Словотвірний рівень

Питання для опрацювання:

1. Реалізація словотвірного потенціалу мови: від креативу до покруча.
2. Словотвірні норми та антинорми.

Джерела до теми:

1. Гінзбург, М. Д., Требульова, І. О., Левіна, С. Д., Корніловська, І. М. (2007) Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури. 672 с.
2. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., Лаврінець, О. Я., Симонова, К. С., Ціпцюра, Л. Ф. (2007) Читай і знай!: довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 197 с.
3. Коць, Т. (2012) Словотвір іменників у мові преси початку ХХ століття і становлення граматичної норми. *Мовознавство*. № 2. С. 83–91.
4. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.
5. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка. 2019. 392 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Яку роль відіграє ідіоматика в редакторському аналізі?
2. У чому полягає специфіка роботи редактора із авторською ідіоматикою?
3. Наскільки редакторів важливо враховувати мовні смаки потенційних реципієнтів у процесі роботи над фразеологією в тексті?
4. Із чим пов'язані застереження у використанні редактором неологізмів?
5. Яким, на ваш погляд, має бути баланс фразеологічних засобів у текстах різних стилів і жанрів?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Заповніть запропоновану нижче таблицю,

Функційний стиль	Жаровий різновид	Уживання неологізмів	Мета використання
Публіцистичний	Реклама	+	Вплив на реципієнта, деавтоматизація сприйняття, привернення уваги...
...	...	...	...

2. Прочитайте згенерований чатом *GPT* текст. Чи вичерпною, на вашу думку, є відповідь бота на питання про специфіку роботи редактора з неологізмами? Відповідь аргументуйте.

Редактор, працюючи з неологізмами, має кілька важливих завдань, щоб забезпечити правильність і зрозумілість тексту. Ось що редактор може робити з неологізмами:

1. Оцінка доречності використання неологізму

Редактор має оцінити, чи доречно використано неологізм у контексті тексту. Це залежить від жанру, аудиторії та стилю автора. У літературних творах або в сучасних медіа неологізми можуть бути доречними, але в офіційних текстах їх слід використовувати обережно.

2. Перевірка розуміння аудиторією

Важливо, щоб читачі могли зрозуміти значення неологізму. Редактор має вирішити, чи потрібно пояснити нове слово або вираз у контексті (через примітки, пояснення в тексті чи через контекстуальні підказки), щоб уникнути непорозуміння.

3. Визначення частоти вживання неологізмів

Редактор має стежити за тим, щоб неологізми не перевантажували текст. Якщо автор надмірно використовує нові слова, це може ускладнити сприйняття тексту. У таких випадках редактор може запропонувати замінити деякі неологізми на більш звичні або загальноновживані вирази.

4. Перевірка відповідності нормам мови

Деякі неологізми можуть бути утворені з порушенням граматичних або лексичних норм мови. Редактор повинен перевірити, чи є слово граматично правильним і чи відповідає воно нормам сучасної мови.

5. Контекстуальна корекція

Редактор може коригувати вживання неологізмів, щоб вони краще вписувалися в загальний контекст або стиль тексту. Наприклад, якщо неологізм звучить надто штучно чи невиправдано, редактор може запропонувати змінити його на більш органічний.

6. Оцінка емоційного забарвлення

Неологізми можуть мати певне емоційне або стилістичне забарвлення (наприклад, гумористичне, іронічне, патетичне). Редактор повинен врахувати, як це може вплинути на сприйняття тексту та чи відповідає це інтенції автора.

7. Підтримка авторської індивідуальності

З одного боку, редактор поважає авторський стиль і мовні інновації, з іншого — він повинен стежити за тим, щоб текст залишався зрозумілим для читачів. У деяких випадках редактор може запропонувати альтернативи, але завжди враховує бажання автора зберегти індивідуальність.

8. Технічна перевірка

Якщо неологізм є терміном або спеціальним словом, редактор повинен перевірити його технічну коректність, наприклад, в науковому тексті чи професійних статтях. Це включає правильне використання термінів, їх відповідність галузевим стандартам.

У результаті, редактор повинен зберігати баланс між підтримкою авторської креативності та забезпеченням зрозумілості і читабельності тексту для цільової аудиторії.

3. Підготуйте доповідь на 5–6 хвилин про специфіку роботи редактора з мовленнєвими інноваціями в перекладних текстах.

6.2. Морфологічний рівень

Питання для опрацювання:

1. (Не)дотримання правил евфонії на рівні словоформ.
2. Типові помилки у відмінкових формах іменних частин мови.
3. Специфіка вживання родових і числових форм.
4. Ступенювання прикметників і прислівників.
5. Некоректне вживання слів різної частиномовної належності.

Джерела до теми:

1. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., Лаврінець, О. Я., Симонова, К. С., Ціпцюра, Л. Ф. (2007) *Читай і знай!:* довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 197 с.

2. Куляс П. П. *Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення:* посіб. Київ: Університет «Україна», 2006.

3. Порпуліт, О. О. (2009) *Редакторський практикум:* навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Одеса: Чорномор'я. 240 с.

4. *Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс.* Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 336 с.

5. *Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови.* Київ: Наукова думка. 2019. 392 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Що варто розуміти під поняттями «словотвірна норма» і «словотвірна антинорма»?

2. Наскільки, на ваш погляд, є затребуваними ресурси словотвірного рівня в практиці редактора?

3. Чи завжди редакторів варто виправляти словотвірні огріхи в тексті?

4. У чому полягає специфіка реалізації словотвірного потенціалу української мови в текстах різних функційних стилів?

5. Як ви ставитесь до словотворчості редактора в процесі здійснення правки тексту?

Завдання на закріплення нової теми:

1. Доведіть або спростуйте тезу про те, що не всі хиби морфологічного рівня редакторів варто усувати.
2. Ознайомтесь із текстом на рис. 3. Аргументуйте необхідність залучення фахових редакторів до оформлення та розміщення текстових матеріалів на офіційних сайтах для бізнесу.

✔ Чому працювати у COMFY – круто?

Усім відомо, що COMFY – #НАМБЕРВАН по домашнім гаджетам. Так, працювати у передовій компанії – значить також бути НАМБЕР ВАН!

Ми підкорили серця мільйонів та хочемо підкорити й твоє серденько ❤️.

Рис. 3. Інформація із офіційного сайту мережі магазинів *Comfy*.

3. За збірником завдань і вправ [А. Яворського «Лінгвістичні та логічні засади редагування»](#), виконуючи вправи зі стор. 38–42, відпрацюйте навички редакторської роботи із вадами морфологічного рівня.
4. Складіть мінісловничок найбільш поширених порушень морфологічного рівня, які ви спостерегли в текстах різних функційних стилів.
5. Яким є алгоритм роботи редактора із варіативними морфологічними нормами? Відповідь аргументуйте.

6.3 Синтаксичний рівень

Питання для опрацювання:

1. Вади синтаксичного керування.
2. Неузгодженість, помилковість, неточність синтаксичних конструкцій.
3. Типові помилки при введенні зворотів.
4. Особливості вживання вставних і вставлених конструкцій у різностильових текстах.
5. Пасивні конструкції і специфіка їхнього використання.
6. Типові помилки в побудові складних речень.
7. Поєднання та розмежування прямої і непрямої мови.
8. Надмірні синтаксичні ускладнення.

Джерела до теми:

1. Гінзбург, М. Д., Требульова, І. О., Левіна, С. Д., Корніловська, І. М. (2007) Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури. 672 с.
2. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., Лаврінець, О. Я., Симонова, К. С., Ціпцюра, Л. Ф. (2007) Читай і знай!: довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 197 с.
3. Куляс, П. П. (2006) Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення: посіб. Київ: Університет «Україна». 193 с.

4. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок»): навчальний посібник (2014) / укл. П. П. Куляс. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 336 с.

5. Український правопис / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка. 2019. 392 с.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Яку роль відіграє робота редактора в усталенні мовної норми загалом і морфологічної зокрема?
2. На що редакторові передусім варто орієнтуватися під час роботи із імперативними та варіативними морфологічними нормами в різножанрових текстах?
3. Якими є типові помилки формотворення, спільні для текстів різних функційних стилів?
4. У чому полягає специфіка роботи редактора із некоректним уживанням слів різної частиномовної належності?
5. Якою мірою, на ваш погляд, добір словоформ важливий для максимальної реалізації авторських інтенцій у художніх текстах?

Завдання на закріплення нової теми:

1. За [навчальним посібником П. Куляса «Редакторський практикум»](#) (Розділ 7 «Синтаксичні помилки») відпрацюйте навички роботи редактора з вадами тексту синтаксичного рівня, виконавши кілька вправ за вашим вибором.
2. Здійсніть редакторський аналіз синтаксичних помилок у тексті «Трамп звинувачує риторику Гарріс у замаху на вбивство» (дод. Б). Поміркуйте, із чим можуть бути пов'язані хиби тексту на цьому мовному рівні.
3. Поміркуйте над питанням про те, чи завжди редактор має виправляти вади синтаксичного рівня, а чи існують випадки, коли правка буде не виправданою і погіршуватиме текст?
4. Ознайомтесь зі статтею [Р. Зінчук, Н. Шульської «Помилконебезпечні синтаксичні місця на сторінках друкованих ЗМІ»](#). Які із виокремлених авторками аспектів можна вважати універсальними помилконебезпечними явищами в тексті будь-якої жанрово-стильової належності.
5. За допомогою чату GPT (або будь-якого іншого інструменту ШІ) згенеруйте текст на вільну тему. Спробуйте проаналізувати, чим відрізняється синтаксичний стрій тексту, спродукованого штучним інтелектом, від написаного людиною, незалежно від функційного стилю та цільової аудиторії.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Словники та енциклопедії

1. Аматуні, О. (2005) Новий орфографічний словник української мови: Граматика в таблицях: 50000 слів. Київ: Аконт. 414 с.
2. Білоус, М., Сербенська, О. (2003) Екологія українського слова. Практичний словник-довідник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Франка. 268 с.
3. Бурячок, А. (2002) Орфографічний словник: 4-те вид., доопрац. Київ: Наукова думка. 460 с.
4. Бусел, В. (2003) Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики. Уклад. і голов. ред. Київ: ВТФ «Перун». 896 с.
5. Бусел, В. (2009) Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун». 1736 с.
6. Головащук, С. (1995) Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь. 192 с.
7. Головащук, С. (2003) Словник наголосів. Київ: Наукова думка. 319 с.
8. Гринчишин, Д. (2010) Короткий тлумачний словник української мови. Київ: Вид. центр «Просвіта». 600 с.
9. Єрмоленко, С. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів (2001) / С. Єрмоленко, С. Бирик, О. Тодор. Київ: Либідь. 224 с.
10. Жайворонок, В. (2004) Велика чи мала літера: Словник-довідник. Київ: Наукова думка. 202 с.
11. Зацний, Ю., Янков, А. (2008) Словник неологізмів: англо-український. Вінниця: Нова Книга. 360 с.
12. Колоїз, Ж. В. (2003) Тлумачно-словотвірний словник okazіоналізмів. Кривий Ріг : ЯВВА. 168 с.
13. Полякова, Л. (2006) Український орфографічний словник з граматичними таблицями + короткий правописний коментар: 80000 слів. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС. 496 с.
14. Пономарів, О. (1997) Фонема Г та Г. Словник і коментар. Київ: Видавничий центр «Просвіта». 40 с.
15. Пустовіт, Л. О. та ін. (2000) Словник іншомовних слів. Київ: Довіра. 1018 с.
16. Русанівський, В., Чумак, В., Ярун, Г. (2006) Орфоепічний словник української мови. Київ: Перун. 202 с.
17. Селіванова, О. (2006) Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава Довкілля. 711 с.
18. Терлак, З. (2019) Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Апріорі. 396 с.
19. Чумак. В. В, Шевченко І. В., Шевченко Л. Л., Ярун Г. М. (2006) Український орфографічний словник. Київ: Довіра. 940 с.

Державні стандарти та законодавчі акти

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007–07–01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
2. ДСТУ 4163:2020 Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82> (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.
3. ДСТУ ISO 5127:2018. Інформація та документація. База та словник термінів (ISO 5127:2017, IDT). [На заміну ДСТУ ISO 5127:2007; чинний від 2019–01–01]. Режим доступу: <http://uas.org.ua/ua/natsionalniyfond-normativnih-dokumentiv/katalog-normativnih-dokumentiv-2/>
4. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80–2000, IDT): вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2008–04–01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. III, III, 7 с. (Національний стандарт України).
5. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
6. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1987, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [Чинний від 2013–08–22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 19 с.
7. ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення. [Чинний від 2016–07–01]. Київ: ДП «УкрНДЦ», 2016. IV, 38 с.
8. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
9. ДСТУ 6095:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікацій (ГОСТ 7.88—2003, MOD). [Вперше; чинний від 2009–07–01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2009. V, 5 с. (Національний стандарт України).
10. ДСТУ 7093:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11—2004 (ИСО 832:1994), MOD; ISO 832:1994, MOD). [Уведено вперше (зі скасуванням в Україні ГОСТ

7.11–78); чинний від 2010–04–01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2009. IV, 82 с. (Національний стандарт України).

11. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

12. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text> вільний (дата звернення: 12.03.2025). Назва з екрана.

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, соціальних мережах, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/>
2. Антиплагіатна програма *Plagiator* <https://plagiator.i4a.pl/>
3. Антиплагіатний інструмент *CopyScape* <https://www.copyscape.com/>
4. Асоціація українських редакторів <https://www.uaredactor.com.ua>
5. База словників <http://svitslova.com>
6. Блог редактора <https://www.facebook.com/blogredaktora>
7. Блог диджитал-редакторки <https://digital-redaktor.com.ua/blog-digital-redaktora>
8. Електронна бібліотека інституту журналістики <http://journlib.univ.kiev.ua/>
9. Заархівований блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442>
10. Зведений словник застарілих та маловживаних слів. URL: <http://litopys.org.ua/rizne/zvslovnyk.htm>
11. Інструмент для рерайтингу *QuillBot* <https://quillbot.com/>
12. Лінгвістичний портал ABBYY Lingvo <http://www.lingvo.ua>
13. Текстовий аналізатор *WordCounter* <https://wordcounter.net/>
14. Лінгвістичний портал «MOVA.info». URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx>
15. Міжнародний сервіс контент-послуг *2Polyglot* <http://2polyglot.com/>
16. Мова – ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/>
17. Мовний портал Майкрософт <http://www.microsoft.com/Language/ru-ru/Default.aspx>
18. Нейромережа – генератор об'ємного контенту *Jasper* <https://www.jasper.ai/>
19. Нейромережа – генератор чернеток для постів *Copy.ai* <https://www.copy.ai/>
20. Обговорення на сервісі Wikidot. URL: <http://www.wikidot.com/>
21. Онлайн-платформа гурту гурту r2u. URL: <https://e2u.org.ua/>

22. Офіційний сайт української мови. URL: <https://ukrainskamova.com/>
23. Розділ української мови на StackExchange. URL: <https://ukrainian.stackexchange.com/>
24. Російсько-український словник сталих виразів. URL: <http://stalivyrazy.org.ua/>
25. Словники України online. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
26. Словопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/>
27. Словотвір. URL: <https://slovotvir.org.ua/>
28. Телеграм-канал Миколи Климчука https://t.me/tut_i_dali_prym_per
29. Теревені <https://tereveni.org/forum/31/>
30. ТК СНТТ http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Answers/TK_answers.htm
31. Український правопис 2019 року. URL: <https://2019.pravopys.net/>
32. After the Deadline <https://afterthedeadline.com/>
33. ChatGPT <https://chat.openai.com/auth/login>
34. LanguageTool. <https://languagetool.org/uk>
35. OnlineCorrector. <https://onlinecorrector.com.ua/uk/>
36. Sentence Checker <https://sentencechecker.com/>
37. Unofficial Multitran Bot [@multitran_bot](https://t.me/multitran_bot)
38. WebSpellChecker <https://webspellchecker.com/>

ДОДАТОК А

Зразок пам'ятки редактора від видавництва *Vivat*

1. Загальне

► Редактор не просто править там, де заплутана думка, хиби автора/перекладача, нелогічність або некоректно дібрана лексика. Він має зробити текст кращим, але водночас не переписуючи своїми словами, максимально повно залишаючи його авторським. Варто також пам'ятати, що за переклад відповідальний перекладач, завдання редактора – допомогти йому представити оригінальний текст українському читачеві.

► Редактор повинен сприймати текст цілісно і водночас в деталях, а також орієнтуватися в структурі, а в перекладному тексті – стежити за наявністю всіх елементів з оригіналу, які могли загубитися: частини, підрозділи, малюнки/фото, таблиці/формули, примітки автора тощо (за винятком того, що обговорено заздалегідь).

► Редактор звертає увагу на доцільність заголовків частин, пропонує варіанти заголовка книжки, попереджає відповідального редактора про важливі зміни або якісь суперечності.

► Читає примітки перекладача і, за потреби, додає свої (тільки найнеобхідніші).

Іноді не обов'язково ставити примітки у вигляді зносок.

Наприклад, щоб не пояснювати, що «Монінг пост» – це газета, можна замість «прочитав у “Монінг пост”» просто в тексті поставити «прочитав у газеті “Монінг пост”»

► Звертати увагу на фактаж.

► Стежити за одноманітністю має не тільки коректор, але й редактор.

Наприклад, треба стежити за іменами, щоб раптом посеред тексту того самого персонажа не стали звати інакше: щоб випадково Джек не став Джоном, або якщо вже Айворі – у тексті не має траплятися Ейворі.

► Стежити за оформленням діалогів, прямої мови тощо.

Наприклад, якщо думки героїні подаємо в лапках, то так має бути по всьому тексту.

Неправильно: Що я подумала: *«Знаєш, щоранку я віддаю плодовиту цивілізацію в жертву машині-вбивці з Клемент-стрит»* – тут редактор пішов за оригінальним текстом і залишив курсив, а ще наклав на це наші правила прямої мови. Варто було просто прибрати курсив.

Правильно: Що я подумала: «Знаєш, щоранку я віддаю плодовиту цивілізацію в жертву машині-вбивці з Клемент-стрит».

Інші нюанси. **Наприклад**, назви авто зазвичай пишуть: «хонда», «тойота», але «Тойота-Пріус» (якщо не тільки марка, а й модель авто). Тому в тексті не має бути раптом «Хонди» або хонди. А якщо вже скрізь буде хонда (такий варіант можливий), тоді й тойота.

► Якщо є смислові й логічні суперечності, усе незрозуміле – можна звертатися до оригінального тексту або виділяти кольором, ставити питання до перекладача (просто в тексті або в «Примітках»).

2. Форматування

► Форматування тексту та складання робочого змісту (для орієнтування редакторів, коректорів й верстальників), відстежування наявності всіх необхідних частин тексту – завдання редактора. Проте якщо коректор помітив, що відсутній якийсь заголовок, абзац, пропущене речення тощо – треба про це попередити.

► Текст завжди має такий вигляд:

Основний текст: кегль – 12, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1,5.

Примітки (зноски внизу): кегль – 10, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1.

Заголовки (бувають кількох рівнів): кегль – 16, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1,5.

Редактор форматує текст згідно із цими правилами, якщо таке завдання перед ним поставили. Змінювати на свій розсуд текст після форматування не варто. Не треба також вставляти якісь схеми, малюнки, символи тощо. Якщо в тексті специфічний символ (смайлик тощо), про це треба написати верстальникові/виділити кольором.

► Використовуємо:

Дефіс «-».

Тире довге «—» (на клавіатурі: Alt+0151, тобто тримаємо Alt і набираємо по черзі 0151).

Стандартний апостроф «'» (Alt+0146).

Трикrapка – один знак «...» (а не «...», word перетворює три крапки на трикрапку зазвичай автоматично).

Уникаємо табуляції і зайвих знаків (подвійний, потрійний пробіл, нерозривний пробіл (Shift+Ctrl+пробіл) тощо).

3. Пошук та автозаміна

У wordі в розділі «Головна» є опції «Знайти», «Замінити».

► «Знайти» – дуже корисна функція. Якщо коректор здійснює якусь зміну повторюваного по всьому тексту слова, це краще роботи за пошуком.

Наприклад. Треба поправити Елісон на Еллісон. Вводимо в пошук Елісон – отримуємо всі результати й замінюємо всі випадки.

► «Замінити» – автоматично замінить всіх «Елісон» на «Еллісон».

АЛЕ! З автозаміною треба працювати обережно, якщо Ви впевнені, що заміна буде коректна! Помилково буде ввести «Елі» й замінити на «Еллі»: у такому разі зміняться всі «Елі», тобто якщо в тексті раптом було ще «Елізабет» – стане «Еллізабет», а це проблема!

4. Іншомовні слова

Правопис багато що регламентує, але не все. Ми виділили ключові аспекти на основі порад провідних мовознавців щодо випадків, які або не фіксуються, або фіксуються в Правописі досить розмито.

► Власні назви іншомовного походження – орієнтуємося на оригінальне написання:

– зберігаємо подвоєння: Allison – Еллісон;

– розрізняємо G та H (Г і Г): Geller – Геллер, Hunter – Гантер

Винятки:

1) зафіксовані в словниках географічні назви за традицією: Чикаго (не Чикаго).

2) слова із частинкою *-ing* з англ., де G оглушується (Вашингтон, Спеллінг, Кінг).

3) власні назви іспанського походження: Гарсія (García).

► Загальні назви іншомовного походження.

– подвоєння не зберігаємо, крім винятків (у Правописі): спагеті, піца.

– нема розрізнення G та H (Г і Г), тому: гаджет;

► Складні випадки написання іншомовних слів.

Для адекватного передавання українською мовою іншомовних слів (власних назв чи слів, що позначають невідомі нам реалії) треба звертати увагу на правила практичної транскрипції. Якщо виникає суперечність, завжди варто обирати фонетичну транскрипцію (те, як звучить слово чи літера).

У крайньому разі можна послуговуватися практичними транскрипціями на російську, які простіше знайти в інтернеті (але обережно, з поправкою на українську).

Наприклад. За правилами транскрипції, німецьке **tz** передаємо: **тц** між голосними (Marchwiza → Мархві**тца**), інакше **ц** (Nietzsche → Ні**ц**ше; Buckowitz → Букк**овіц**).

Для роботи з лексикою китайської мови існує система Палладія – набір правил для транскрипції і транслітерації північного наріччя китайської мови російською кирилицею. Для японської – система Поліванова, для запису кирилицею фонем або знаків письма японської мови.

5. Русизми, кальки, суржик, діалектизми тощо

Вибір тих чи тих лексичних форм – завдання редактора. Лексика має відповідати типу й жанру книжки, стилю, ситуації, зокрема – типові оповідача/персонажа.

Наприклад. Лексика певного галицького чи слобідського діалекту може бути органічною в мові персонажів сучасного українського письменника. А от у перекладі з англійської в романі про Вікторіанську епоху такі слова будуть недоречні. Тож їх слід відзначити для запитання редакторів.

Існують найпоширеніші випадки хибного слововживання. Для складних випадків варто навіть завести власний словничок, який потім можна постійно поповнювати.

Наприклад.

Відкрити/закрити – відчинити/зачинити двері, розплющити/заплющити очі, розгорнути/згорнути книжку.

Робити/займатися – виконувати, діяти, чинити, коїти, вдаватися до... і т.ін.

Пробач мене – пробач мені.

Який би не був/ як би там не було – хоч би який був /хай там як.

Прийняти сторону – стати на бік.

Перевести гроші – перерахувати гроші.

Один і той же – той самий.

Зовсім одна – зовсім сама, самотня.

В повній мірі – цілком.

Продовжувати читати (*щось робити*) – читати далі тощо.

ДОДАТОК Б

Тексти для редакторського опрацювання

Казка про електромобіль Біль

У чудовому містечку під лісом жив електромобіль на ім'я Біль. Він був не просто автомобілем, а справжнім героєм на колесах. Біль не виділяв шкідливих газів, не шумів і не забруднював повітря. Його двигун працював на чистій електричній енергії, що робило його особливим серед інших машин.

Одного сонячного ранку, коли Біль їхав через містечко, він почув, як старий дизельний автобус важко гудить і виходить із засапаного стану. «Ох, як мені важко, – бурчав автобус, – Моя паливна система зовсім не витримує! Я так втомився від цього диму й шуму».

Біль зупинився поруч і, з посмішкою, звернувся до нього: «Не переживай, друже. Я теж колись був таким, як ти. Але тепер мій двигун працює тихо і чисто. Якщо хочеш, я покажу тобі, як це – бути чистим і швидким».

Автобус подивився на нього здивовано. «Але як це можливо? Як можна не заважати навколишньому середовищу і при цьому залишатися таким швидким і потужним?»

«Все просто! У мене є чудова батарея, що заряджається від сонячного світла і від енергії, яку я накопичую під час руху. Я не потребую паливного і не забруднюю повітря, тому всі навколо мене дихають свіжим повітрям», – відповів Біль, дивлячись на старого автобуса.

Автобус задумався і сказав: «Я теж хочу бути таким, як ти. Чистим і енергійним. Але я не знаю, як змінити себе».

«Ти можеш змінитися, якщо захочеш. Багато старих машин знаходять нові способи працювати краще і допомагають зберегти природу. Це не завжди просто, але це того варте», – сказав Біль.

Автобус почав думати про це. І незабаром він вирішив звернутися до майстрів і спробувати перетворити свою систему на більш чисту та екологічну. Його перетворення було довгим, але він не здавався. І ось, через кілька місяців, старий автобус знову виїхав на вулиці містечка – цього разу не важким дизельним звуком, а з тихим і чистим електричним двигуном.

«Тепер я розумію, чому ти такий щасливий, Біль. Я теж можу допомогти зберегти планету і бути корисним для всіх», – радів новий електробус.

З того часу Біль і його новий друг автобус їздили разом, розповідаючи іншим машинам, як важливо зберігати природу, берегти чистоту повітря і ставити на перше місце енергоефективність. І вони стали справжніми героями, які змінюють світ на краще.

А всі мешканці містечка більше не боялися забрудненого повітря і шкідливих газів, бо знали, що електричні машини вже на їхньому боці.

Кінець.

Трамп звинувачує риторику Гарріс у замаху на вбивство

Інцидент дає Трампу шанс перезавантажити кампанію після дебатів.

Трамп каже, що потенційний нападник «діяв» на Байдена через риторику Гарріса. Колишній президент Дональд Трамп розкритикував президента Джо Байдена і кандидата в президенти від Демократичної партії Камалу Харріс за «вкрай провокаційні висловлювання», які, за його словами, стали причиною замаху на його гольф-клубі у Флориді на вихідних, в той час як кандидат від Республіканської партії поспішила отримати політичну вигоду з цього інциденту.

Потенційний нападник «повірів у риторику Байдена і Гарріса і діяв відповідно до неї», - сказав Трамп в інтерв'ю Fox News Digital. «Їхня риторика призводить до того, що в мене стріляють, хоча я той, хто збирається врятувати країну, а вони ті, хто руйнує країну - як зсередини, так і ззовні».

Трамп не надав доказів своїм заявам, але в коментарях підкреслювалося, як кандидат від республіканців планує скористатися останнім драматичним поворотом в одній з найбільш хаотичних президентських кампаній в сучасній політичній історії. Кампанія Гарріса не відразу відповіла на запит про коментар. Правоохоронні органи не оприлюднили подробиць про можливі мотиви Райана Уеслі Рута, 58-річного підозрюваного, заарештованого після інциденту. Обліковий запис на соціальній платформі X, який, як видається, належав Руту, містив хаотичну та еkleктичну колекцію постів, включаючи повідомлення на підтримку кандидатів з усього політичного спектру та заклик до іноземних солдатів захищати Україну. Тим не менш, зусилля Трампа, спрямовані на те, щоб повісити ймовірний замах на своїх опонентів-демократів, підкреслили його прагнення перезавантажити президентські перегони, які ведуться на лезі бритви, і допомогти Трампу перегорнути сторінку невдалих дебатів з Гаррісом, які надали кандидату від Демократичної партії імпульс до перемоги.

Трамп конкретно звинуватив демократів у тому, що вони зобразили його як «загрозу демократії», заявивши при цьому, що Гарріс і Байден є «реальною загрозою».

«Вони роблять це за допомогою комбінації риторики і судових позовів, в які вони мене загортають», - сказав Трамп в інтерв'ю телеканалу Fox. «Це те, до чого прислухаються небезпечні дурні, такі як стрілок, - це риторика, до якої вони прислухаються, і те ж саме з першим».

Трамп, перший колишній президент США, засуджений за скоєння тяжкого злочину, робив подібні заяви про Байдена, а тепер і про кандидатуру Гарріса, називаючи свою кампанію єдиним способом запобігти руйнуванню республіки. Колишній президент також зазнав критики за свою власну мову під час передвиборчої кампанії.

У понеділок на своїй соціальній платформі Truth Social Трамп розкритикував Байдена і Гарріса за їхню імміграційну та прикордонну політику, назвавши її «гріхом, який не підлягає прощенню».

Трамп також неодноразово згадував кривавий напад на чоловіка колишньої спікерки Палати представників Ненсі Пелосі, Пола, озброєного молотком, який стався у жовтні 2022 року, в тому числі у своїх коментарях на початку цього місяця.

«Вони використовують вкрай провокаційну мову, - сказав Трамп в інтерв'ю телеканалу Fox. «Я теж можу її використовувати - набагато краще, ніж вони, - але я цього не роблю».

Недільний інцидент, здавалося, швидко відверне національну увагу від виступу на дебатах у вівторок. Трамп і його сурогати провели останні дні, загрузнувши в суперечках після того, як колишній президент, не маючи доказів, оприлюднив теорію змови під час конкурсу, за яким пильно стежили, про те, що іммігранти в містечку в Огайо їдять котів і собак.

А перед тим, як вийти на поле для гольфу, Трамп звернувся до соціальних мереж, щоб заявити, що він ненавидить поп-зірку Тейлор Свіфт, через кілька днів після того, як співачка оголосила про свою підтримку Гарріса. Ці сюжетні лінії - у поєднанні з опитуваннями після дебатів, які показали, що виборці схиляються на бік кандидата від Демократичної партії, - залишили враження хиткої кампанії.

Однак епізод у Флориді надав можливість для перезавантаження - і для Трампа знову згуртувати деяких з його найпалкіших прихильників, заявивши про свою стійкість перед обличчям переслідувань.

Деякі союзники Трампа поспішили відреагувати. Голова Республіканської конференції Палати представників Еліс Стефанік у своїй заяві сказала, що американці «повинні об'єднатися навколо нього в листопаді, щоб захистити нашу республіку і повернути мир у всьому світі».

«Ми повинні запитати себе, як вбивці було дозволено знову підібратися так близько до президента Трампа?» сказав Стефанік. «Відповідей на жажливий замах у Пенсильванії досі бракує, і ми очікуємо, що буде чітке пояснення того, що сталося сьогодні у Флориді».

Більшість республіканців у Конгресі просто висловили подяку за безпеку президента і закликали до припинення політичного насильства. Демократи зайняли схожу позицію, засуджуючи політичне насильство і дякуючи правоохоронним органам.

«Службі потрібно більше допомоги, і я думаю, що Конгрес повинен відреагувати на їхні потреби, якщо вони дійсно потребують більше послуг», - сказав Байден журналістам у понеділок.

«Вони вирішують, чи потрібно їм більше персоналу, чи ні», - додав він.

Гарріс у неділю написала в соціальних мережах, що її «проінформували про повідомлення про постріли біля колишнього президента Трампа і його власності у Флориді, і я рада, що він у безпеці», додавши, що «насильству немає місця в Америці».

Ро Ханна, демократ від Каліфорнії і зятятий критик Трампа, заявив, що Конгрес готовий надати Секретній службі США будь-які додаткові ресурси, необхідні для захисту колишнього президента.

«Дві спроби замаху протягом 60 днів на колишнього президента і кандидата від республіканців є неприйнятними. Секретна служба повинна прийти до Конгресу завтра, розповісти нам, які ресурси необхідні для розширення захисного периметру, і давайте виділимо їх двопартійним голосуванням в той же день», - написала Ханна в неділю.

Двопартійна робоча група Конгресу, створена після стрілянини в Пенсильванії, заявила, що також розслідуватиме інцидент у Флориді. Обидві кампанії продовжували надсилати запити на збір коштів і не оголошували про плани призупинити політичну рекламу або поїздки кандидатів.

«МОЯ РІШУЧІСТЬ СТАЛА СИЛЬНІШОЮ ПІСЛЯ ЩЕ ОДНОГО ЗАМАХУ НА МОЄ ЖИТТЯ!» написав Трамп пізніше вночі в повідомленні своїм прихильникам.

Шукають мотив

Політичний резонанс інциденту може залежати від того, які деталі з'являться про підозрюваного у справі.

За словами правоохоронців, співробітники Секретної служби, які очищали поле для гольфу перед Трампом, помітили в лісі чоловіка зі зброєю і відкрили вогонь. Підозрюваний - пізніше ідентифікований як Рут - втік на чорному автомобілі, але згодом був затриманий після погоні.

Поліція повідомила, що вилучила на місці події автомат типу АК-47, а також цифрову відеокамеру і два рюкзаки з керамічними пластинами, які можна використовувати як бронежилети. Але офіційні особи заявили, що зачекають з оприлюдненням додаткової інформації про підозрюваного і його минуле, поки не будуть висунуті офіційні звинувачення.

The New York Times повідомила, що Рут розповів газеті в інтерв'ю 2023 року, що він їздив в Україну, щоб підтримати її зусилля з відбиття нападу Росії, і що він хотів завербувати афганських солдатів для участі в бойових діях в Україні.

У випадку з Пенсильванією правоохоронці не змогли встановити конкретного політичного мотиву замаху на вбивство 20-річного Томаса Метью Крукса.

Але після стрілянини Секретна служба визнала, що занепокоєна політичним насильством. На початку року було також посилено охорону Трампа через погрози, що надходили на адресу колишнього президента з боку Ірану. Після інциденту в Пенсильванії Секретна служба ще більше збільшила ресурси для Трампа.

Опитування показують, що перевага Трампа над президентом Байденом дещо збільшилася після липневого замаху на його життя, який став центральною темою його промови на Національному з'їзді Республіканської партії тиждень потому.

Але довгостроковий вплив було важко виміряти через вихор політичних подій, на чолі яких стояли катастрофічний виступ Байдена на перших президентських дебатах і його подальше рішення зняти свою кандидатуру і підтримати Гарріса як свого наступника. У неділю Гарріс мав перевагу 49% проти 47,3% за середнім показником опитувань RealClearPolitics.

Виставка про рабство в Кембриджі пропонує простір для роздумів для «запуску» контенту

Rise Up документує історію чорних і білих аболіціоністів, зокрема тих, хто був пов'язаний з університетом.

Провідний музей Кембриджу створив кімнату для роздумів для відвідувачів, «спровокованих» виставкою про работоргівлю.

Університетський музей Фіцвільяма відкрив флагманську виставку під назвою «Підйом опору, революція, скасування», яка досліджує боротьбу за припинення трансатлантичного рабства.

Книга, що супроводжує виставку, викликала академічний скандал у Кембриджі після того, як вона пов'язала професора Стівена Гокінга з фінансовими вигодами від рабства.

На додаток до попередження про зміст при вході на виставку, куратори передбачили кімнату для тих, хто «може відчувати себе пригніченим або спровокованим цією темою».

У Fitzwilliam також відбудуться заходи, покликані сприяти діалогу та зосередити увагу на ключових темах виставки.

Перший з них буде присвячений таким питанням, як «передача культур людьми африканської діаспори у відповідь на імперію, колоніалізм і работоргівлю».

У кімнаті у Фіцвільямі можна знайти брошури, які допоможуть відвідувачам знайти матеріали про «благополуччя» та інші ресурси.

До них належать веб-сайти благодійних організацій, що займаються питаннями психічного здоров'я, в тому числі фахівців Мережі чорношкірих африканських і азіатських терапевтів, а також навчальні матеріали, що висвітлюють історію чорношкірих. Путівник також скеровує відвідувачів до «Консультації для громадян».

Велика кімната обставлена столами і м'якими стільцями та наповнена книгами, що висвітлюють питання раси, в тому числі томи Девіда Олусоги, телевізійного історика.

Тут також є збірка есеїв Річарда Дайєра «Білий», в якій розглядається «репрезентація білизни білими в західній візуальній культурі».

На сайті Фіцвільяма зазначено, що виставка підходить для дітей і «для всіх», тому що «всі живуть з наслідками трансатлантичного рабства, і ми не можемо зрозуміти сьогоденний світ або спадщину структурного расизму і нерівності, не знаючи про це».

Видання охоплює все - від рухів за скасування рабства до сучасної расистської несправедливості - і має супровідний книжковий каталог.

Центральним твердженням каталогу є те, що «фінансові інструменти работоргівлі сформували інтелектуальне життя університету, підтримуючи найвідоміших математиків і науковців країни».

Тут стверджується, що такі люди, як Гокінг, син Чарльза Дарвіна Джордж і фізик Артур Еддінгтон, опосередковано отримали вигоду від работоргівлі.

У документі йдеться про те, що їхні професорські посади були оплачені за рахунок початкового запиту в 1768 році в розмірі 3500 фунтів стерлінгів від математика і віце-канцлера університету на ім'я Роберт Сміт.

Ці гроші були отримані з акцій, пов'язаних з «Ануїтетами Південного моря», акцій, які, як стверджував Фіцвілліам, були пов'язані з інвестиціями в работоргівлю.

Таким чином, провідні британські вчені пов'язані з тим, що на книжковій виставці називається «темними фінансами».

Однак дослідження було оскаржене провідними істориками, зокрема Ендрю Робертсом і сером Ноелем Малкольмом, а також професорами Кембриджу Девідом Абулафія, Лоуренсом Голдманом і Робертом Томбсом.

Професор Томбс розкритикував роботу Кембриджу з привласнення історичної провини, заявивши, що «ми, на жаль, звикли бачити, як наші великі інституції завдають шкоди собі і країні, яка їх підтримує».

«Цей випадок викликає подвійне розчарування, оскільки велика університетська установа демонструє стійкість до аргументів і байдужість до доказів», - додав він.

Виставка Rise Up була відкрита в лютому, щоб задокументувати історію чорних і білих аболіціоністів, зокрема тих, хто був пов'язаний з Кембриджем.

Вона пропонує огляд життя на плантаціях і руху до скасування рабства, а також стверджує, що деякі африканські купці брали участь у работоргівлі.

Книга, створена для виставки, містить низку наукових праць про работоргівлю і відкривається заявою про те, що «боротьба за справжню рівність, справедливість і виправлення триває».

Фіцвілліам сказав, що дослідження було правильним і важливим.

Прес-секретар сказав: «Простір для роздумів Rise Up дає можливість відвідувачам досліджувати, творити, читати, вчитися і роздумувати після перегляду виставки».

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Дюкар Катерина Валеріївна

РЕДАКТОРСЬКИЙ ПРАКТИКУМ

Методичні вказівки
для аудиторної та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія»
освітньої програми «Українська мова та література; літературне редагування»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 21.05.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,6. Обсяг 0,873 Мб. Зам. № 394/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна